

8.1 DEFINICE A POSTAVENÍ MEZINÁRODNÍHO SPORTOVNÍHO PRÁVA

Definice sportovního práva

„Sportovní právo nelze chápat jako tradiční samostatné právní odvětví, ale jako soubor právních norem, které se dotýkají problematiky profesionálního, výkonnostního a rekreačního sportu, dále pak organizace sportovních subjektů a různých druhů sportů.“

Definice mezinárodního sportovního práva

„Mezinárodní sportovní právo je souborem právních předpisů, mezinárodních sportovních zvyklostí a rozhodovací praxe, jež se zabývá právními vztahy s mezinárodním aspektem, vznikajícími v souvislosti s profesionální sportovní činností.“

Definice českého odborníka na sportovní právo, který ČR v Haagu zastupuje je rovněž zajímavá: *„Jde o pevně nevymezený, ale stále více kohezní soubor norem regulující praxi sportu a řešící spory ve sportu“* (Pavel Hamerník, 2004).

Sportovní právo je samostatně zkoumáno na T.M.C. Asser Instiutem se sídlem v **Haagu**. Institut je **profesionální meziuniverzitní centrum** znalostí a výzkumu. Institut provádí výzkum v oblasti **soukromého a veřejného mezinárodního práva**, evropského práva a **dalších** souvisejících oblastech, včetně mezinárodního **obchodního arbitráže**, mezinárodního sportovního práva a mezinárodního humanitárního a trestního práva. Byla založena v roce 1965 v Haagu a je spojena s Amsterdamskou univerzitou.

ORGANIZACE SPORTOVNÍHO PROSTŘEDÍ

Na organizaci sportu můžeme nahlížet z pohledu **zdola**, nebo ze **shora**. Na počátku sportovně organizační činnosti bylo **budování jednotlivých klubů a oddílů**, které se později **začaly sdružovat** za účelem **vytvoření řádu** pro jejich vzájemné **soutěžení**. Toto sdružování nejprve **končilo na hranicích** státu, které následně překročilo, aby nakonec bylo završeno často **celosvětovým sjednocením**.

Od té doby, co se **mezinárodní sportovní federace** etablovaly, začaly postupně získávat **dominantní postavení** nejen vůči **konkurenčním** organizacím stejného sportu, ale i vůči svým **členským subjektům**. Dnes mají **rozhodující slovo** mezinárodní **sportovní federace** a jejich **členové** se jim musí **podřídít**. Tato hierarchie je částečně zmírněna tím, že **členské organizace** jsou v podstatě **podřízeny samy sobě**, protože jejich **zástupci** se podílí na řízení mezinárodních sportovních federací.

Z uvedeného vyplývá, že **organizace sportovní činnosti** byla sice **nejdříve** budována **zdola**, v současnosti ale jasně **převládá** řídicí úloha mezinárodních sportovních **federací**, která je projevem organizace **se shora** a zároveň také důkazem **silného** mezinárodního aspektu ve sportu. **Výjimkou** je snad větší organizační rozdrobenost u **individuálních sportů** projevující se někdy v **absenci pyramidové** struktury a větší konkurencí mezi sportovními organizacemi.

První model pyramidový bývá považován za **produkt evropské** sportovní organizační **činnosti**. Je **příznačný** pro sporty, ve kterých dochází k **soutěžení** i na **mezinárodní úrovni**, a takových je naprostá většina. Proto je **rozšířen** na celém **světě** a vyskytuje se i tam, kde vedle něj stojí **konkurenční sportovně organizační struktura** budovaná na odlišném principu. Typickým znakem pyramidového modelu je **otevřená** **prostupná** **soutěž** a **solidarita** mezi subjekty na všech stupních hierarchie. Otevřená soutěž umožňuje klubům ze

spodních pater struktury **postup až na vrchol**, v závislosti na podávaných sportovních výsledcích, a naopak rovněž sestup opačným směrem.

Druhým modelem sportovně organizační struktury, stojícím **v opozici** k pyramidovému modelu, je **systém uzavřených profesionálních soutěží**. Tento model je **typický pro Severní Ameriku** a je také častý **u individuálních sportů**. Zde nelze hovořit o několikastupňové struktuře, protože téměř vždy se jedná pouze o **jednu organizační úroveň**. V **první řadě** jde o sportovní organizace, které **zajišťují** soutěž jen na **určitém území** a jejich účastníky jsou sportovci z **celého světa**.

V **druhé řadě** může jít o sportovní organizace, které **nejsou teritoriálně vymezené**, a ty organizují sportovní soutěže s mezinárodní účastí **po celém světě**. Zde je možné uvést např. **tenisovou ATP World tour**. Pro uzavřené profesionální soutěže je charakteristická **vysoká komercializace**, a jak je zřejmé z názvu, tak i **neprostupnost** (zejména u kolektivních sportů).

Nyní je třeba se zmínit o tomto vztahu z opačného pohledu. **Sportovní organizace** všech stupňů jsou **zakládány jako soukromé právnické osoby** podle příslušných **národních právních řádů**. Přes uvedenou soukromoprávní povahu mají sportovní organizace značný **vliv na veřejnoprávní subjekty**, projevující se např. ve **financování** sportovních organizací z veřejných prostředků nebo v **ochotě veřejných orgánů** vycházet vstříc sportovním organizacím **při pořádání významných sportovních akcí**.

Klasickým příkladem je pyramidová organizace fotbalu. V ČR jsou **kluby sdruženy** v řídicí **národní sportovní asociaci**, kterou je **FAČR**. Ten je členem **evropské mezinárodní sportovní konfederace** nižšího řádu, kterou je **UEFA**. A ta je spolu s **pěti** ostatními kontinentálními konfederacemi členem **zastřešující mezinárodní sportovní federace FIFA**.

Protikladem je např. Mezinárodní federace **ledního hokeje (IIHF)**, která působí prostřednictvím **členské národní organizace** i v **USA**, kde je ale **nejvyšší hokejová soutěž (NHL)** stojí však **mimo** strukturu **IIHF** stejně jako v Evropě **KHL**.

Na druhou stranu by si ale sportovní organizace **rády zachovaly** co možná největší **nezávislost na veřejných orgánech**, což se projevuje hlavně v odporu k **podřízení se soudním orgánům**. Souvisí to s **praktikami**, které panují ve sportu ve všech zemích na světě, a které se často **pohybují na hraně legálnosti**.

Ukázkovým příkladem demonstrujícím **vztah sportovní organizace ke státu** a veřejným orgánům je článek C/4 **Vnitřního řádu basketbalové mezinárodní federace FIBA**, nadepsaný „**vztahy se státy**.“ Podle tohoto článku „se **subjekty** spadající pod organizační strukturu FIBA **musí snažit** zachovávat **harmonické vztahy** s veřejnými orgány, v souladu se zásadou univerzality a politické neutrality soutěží FIBA“. Je zde dokonce vysloven **požadavek** směřující přímo k nejvyšším státním orgánům. „*Vzhledem k duchu humanismu, bratrství a respektu k jednotlivcům, což jsou ideály, na nichž FIBA staví, je vyžadováno po vládách států, které hostí soutěže pořádané FIBA, aby převzaly závazek, že jejich státy budou striktně respektovat zásady obsažené ve všech předpisech FIBA*“. Dále je stanoveno, že „*subjekty spadající pod organizační strukturu FIBA mohou svobodně ovlivňovat veřejné dění ve státech, jichž jsou příslušníky. Nemohou ale zneužívat své pozice k činnostem, které by byly v rozporu se zásadami a předpisy FIBA*“.

Ještě **dále jde** v **požadavcích** kladených na stát **Olympijská charta MOV** ve svém článku **34**, vztahujícím se k **výběru města** pořádajícího Olympijské hry. Podle ní „**musí vláda státu, ve kterém se nachází uchazečské město, poskytnout Mezinárodnímu olympijskému výboru**

právně závazné záruky, že stát a veřejné orgány budou dodržovat Olympijskou chartu“. Vůči vládním autoritám se Charta vymezuje v článku 56, když „*po dobu trvání Olympijských her, včetně ceremonií, zakazuje jakékoliv proslovy vládních představitelů nebo veřejných orgánů a politiků v jejich dějišti“.*

Sportovní organizace, ze svých pozic **soukromých** subjektů, samozřejmě **nemohou** právně donutit státy a veřejné orgány, aby se **podřídili** výše popsaným požadavkům. Můžou na ně však **působit svou autoritou a vlivem** na veřejné dění, které bývají **značné**. Přestože se jedná pouze o soukromoprávní subjekty, tak pokud státy **chtějí**, aby na jejich území byly pořádány významné mezinárodní sportovní události, **nezbývá než se jim podříditi**.

POSTAVENÍ MEZINÁRODNÍHO SPORTOVNÍHO PRÁVA

Samotná otázka existence **Mezinárodního sportovního práva** jakožto **zvláštního oboru** je **sporná**. Je jisté, že toto právo **nelze řadit** mezi stávající **právní odvětví** z několika důvodů, kterými jsou:

nepřehledné právní úpravy, která se navíc čistě sportem zabývá jen zřídka, **schází dlouhodobé formování** a všeobecné **uznávání** tak, jako u obecného práva, problémem **uceleného oboru** k zařazení do právního systému **soukromého** či **veřejného** práva, když očividně spadá pod **mezinárodní soukromé právo**, avšak existují souvislosti s mezinárodním **veřejným právem** v podobě **ochrany hospodářské soutěže** nebo **volného pohybu** pracovní síly.

Někdy bývá oblast sportu **považována** z právního hlediska za „**stát ve státě**“, a to z **důvodu** jednak výše zmíněného a dále pramenící z **neochoty** sportovních subjektů **podříditi se standardním právním předpisům**. Ty se naopak **snaží maximálně využívat výhod snadného pohybu** po celém světě spojeným se sportem včetně využití výhodného **daňového rezidentství**.

Stejně tak **kluby a federace** hledají státy, které jim poskytnou **nejvýhodnější osobní statut**. Toto všechno je spojeno právě s mezinárodním aspektem sportu, kdy se vytváří **jednotná sportovní pravidla po celém světě** a kdy dochází k **soutěžení právních řádů** jednotlivých států o přilákání zahraničních subjektů na své území prostřednictvím **daňových zákonů** a, mluvíme-li o sportu, pak také **vhodnou úpravou rozhodčího řízení**. Zde se hojně využívá **Švýcarsko**, kde má sídlo např. FIFA, UEFA, MOV, CAS apod.

Při formování mezinárodního sportovního práva **záleží na tom**, jak se k němu postaví **tvůrci práva**, tj. jednotlivé **země** a mezinárodní **organizace** veřejného práva. **Některé země** mají dokonce subjektivní právo na aktivity spojené se sportem obsaženy **ve svých ústavách** či v **běžných zákonech**. Tím, že státy věnují sportovní tematice pozornost **ve svých právních rádech**, přispívají i k základům rodícího se **mezinárodního sportovního práva**.

Sport je z velké míry **řízen vlastními vnitřními pravidly**, která musí být **sjednocená po celém světě**, aby umožňovala otevřenost národních sportovních trhů a tím i už zmíněnou **migraci** sportovců a **mezinárodní sportovní soutěže**. Obtížným úkolem mezinárodních sportovních federací, které jsou subjekty mezinárodního práva soukromého, je **vytvořit pravidla** tak, aby **neodporovala** právu jejich **domovského státu** (např. přestupní pravidla) a následně ani **právu států jednotlivých členských národních federací** (jinak je možné též používat pojem národní organizace), které musejí z nadřazených pravidel vycházet.

Podaný výklad se zabýval jeho teoretickými stavebními pilíři a bude záležet na přístupu tvůrců práva a odborné právní veřejnosti, jestli vznik samostatného oboru podpoří. Je

nesporné, že bez ohledu na ni existuje široké spektrum právních vztahů s mezinárodním aspektem zabývajících se sportem.

KONCEPCE MEZINÁRODNÍHO SPORTOVNÍHO PRÁVA

V MSP se nejčastěji projevuje mezinárodní prvek v **rozdílné státní příslušnosti subjektů**. Příkladem toho jsou **smlouvy sportovců s cizozemskými kluby** nebo **rozhodčí nálezy řešící rozpory** mezi sportovci a **mezinárodními federacemi** a dále může být mezinárodní prvek spatřován v **účasti klubů z různých států v jedné sportovní lize**.

Kromě něj se však na úpravě mezinárodního sportu podílí i **mezinárodní právo veřejné**, a to jak jeho **právně závazné**, tak i pouze **doporučující akty**. Z tohoto pohledu je zde mezinárodní aspekt plynoucí ze samé povahy mezinárodního práva veřejného. Navíc rovněž **Evropská unie ovlivňuje** mezinárodní sport nejen svou **judikaturou**, ale i svou vlastní **ochranou hospodářské soutěže** a **ochranou volného pohybu osob a poskytování služeb**.

Organizovaný sport na celém světě funguje převážně na **pyramidovém principu**, ze kterého plyne **závaznost pravidel nejvyššího článku pro ty nižší**. Na nejvyšším článku stojí zastřešující **mezinárodní federace** a její pravidla. **Pravidla nižších článků** mohou jít **nad jejich rámec**, ale **nesmí být s nimi v rozporu**.

Také je třeba zabývat se podobnou otázkou v souvislosti s již zmíněným **rozhodovacím řízením**, ať už **soudním, rozhodčím nebo i správním**. Tato rozhodnutí, bez ohledu na to, zda jsou vydávána na **nadnárodní úrovni**, např. **SDEU**, nebo **úrovni národní** v čistě národním sporu, ovlivňují formování sportovních pravidel po celém světě a **nezbývá mezinárodním federacím, než je změnit**, aby nedocházelo k dalším sporům.

Tak tomu je zejména u rozhodnutí ohledně **ochrany hospodářské soutěže** a v **pracovníprávní oblasti**, kdy, pokud je rozhodnuto, že pravidla jedné federace porušují právní úpravu, musí být změněna pravidla všech federací, která jsou protiprávní. V tom tkví **mezinárodní aspekt** veškerého rozhodování sportovních sporů a jde také o **charakteristický rys mezinárodního sportovního práva**.

Díky svému vlivu v nejrůznějších oblastech světa má sport nezanedbatelný **mezinárodní význam** a rovněž tak i pro EU. Přispívá k **naplňování cílů**, které si **EU** stanovila, jako je **solidarita, sociální a hospodářský pokrok**, i k cílům celosvětově platným, kterými jsou **podpora míru a porozumění** mezi státy a národy.

Na druhou stranu EU, díky svému stále **narůstajícímu vlivu**, může pozitivně **ovlivnit sportovní prostředí** nebo alespoň napomoci v problematických bodech. Tedy sport, jako oblast lidského zájmu, je jedním z **témat**, kterým se **EU** zabývá.